

XƏTİB TƏBRİZİNİN TƏQDİMATINDA ŞEİRİN QÜSURLARI

Giriş. Azərbaycan xalqının görkəmli nümayəndələrindən biri, ərəb dilçiliyinə və ədəbiyyatına böyük töfhlər verən, 11-ci əsrin ən böyük ədəbiyyatşünası və dilçisi olan Yəhya Əli oğlu Xətib Təbrizi Azərbaycan xalqının Şərq regionunda ən əhəmiyyətli şəxsiyyətlərindən biridir [6, s. 28].

Alimin elm aləminə məlum olan 20-yə yaxın traktatı var. Onlardan ən məşhuru "Kitab əl-kafi fi-l-əruz və-l-qavafi", "Əruza və qafiyə elminə dair kifayət edən kitab" əsəridir. Kitabın yazı tərzindən, dilindən və məzmunundan bəlli olur ki, kitabın yazıldığı dövrə qədər bu mövzuda heç bir kitab qələmə alınmamışdır. Onu da qeyd etmək yerinə düşərdi ki, bu əsər Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığının bizə gəlib çatmış ilk əsəridir. Xətib Təbrizi Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığının formalaşmasında və tərəqqisində əvəzsiz rol oynayır. Belə ki, alimin əsərləri dünya miqyasında şöhrət qazanmış və dəyərli qaynaqlar kimi tanınmaqdadır [7].

Ərəbdilli mədəniyyətimizin mühüm abidələrindən olan "Kitab əl-kafi fi-l-əruz və-l-qavafi" əsəri dövrünün ensiklopedik kitablarından biri olub əruz və qafiyə elmlərindən, şeirin nöqsanları və bədii ifadə vasitələrindən bəhs edir. Əsər müəyyən dərəcədə məani və bəyan elmlərinin bəzi məsələlərini də özündə ehtiva edir. Kitab elm aləmində daha çox "əl-Kafi..." adı ilə tanınmış və məşhurlaşmışdır. Xətib Təbrizinin ömrünün son illərində başa çatdırdığı bu traktat dövrünün geniş yayılan və istifadə edilən dərsliklərindən olmuşdur. Əsər əsrlər boyu poetikaya dair əsas dərslik hesab edilərək əsrimizin əvvəllərində belə öz dəyərini itirməmiş, Misirdəki "əl-Əzhar" Universitetində son vaxtlara qədər dərslik vəsaiti kimi istifadə edilmişdir. Traktatın geniş yayılmış olduğunu bizə gəlib çatmış əlyazmalar və orta əsr alimlərinin fikirləri də sübut edir. Məsələn, türk alimi Əhməd Əfəndi Taşköprüzadə əsərin yayılmış və tanınmış olduğunu qeyd edərək göstərir ki, o "əl-Kafi..."ni poetika nəzəriyyəsinə dair qiymətli işlərdən biri hesab edərək əruza aid məsələləri aydınlaşdırarkən Xətib Təbrizinin kitabından bəhrələnməmişdir. Şair Əhməd ibn Abdullah Fulcinin "əl-Kafi..."ni şeirə çevirməsi buna canlı sübutdur. Belə ki, orta əsrlərdə yazı ləvazimatlarının az tapılması ucbatından və onlar çox baha olduğuna görə tədris edilən qiymətli elmi əsərləri şeirə çevirirdilər ki, onu əzbərləmək asan olsun.

Şeirin qüsurları. Xətib Təbrizi öz əsərində şeirin qüsurlarına da toxunur və biz bu haqda daha geniş məlumat vermək istərdik. O, bu qüsurları 8 müxtəlif formalara bölür belə ki, onlar iqva, ikfə, iyta, sinad, tadmin, icazə (icarə), rəməl və təhriddən ibarətdir. Bununla yanaşı qüsurlar kimi görünüb amma qüsurlu olmayan məsələlərə də toxunur.

İQVA - buraxma, tam olmayan qafiyə. Qısaca bu hadisəyə tərif versək belə olar: Bir qəsidədə rəvi hərfinin hərəkələrin birinin digərindən fərqlənməsi hadisəsidir. İqva, beytin birinin adlıq halda, digər beytin isə yiyəlik halda verilməsindən irəli gəlir [2, s. 166].

Bəs rəvi hərflər nədir: Rəvi hərflər qəsidənin əsaslandığı və üzərində qurulduğu hərfə deyilir. Başqa sözlə desək beytdə sonuncu samit hərfidir. Rəvi hərfi qafiyənin ən mühüm hərflərindən biri hesab olunur. Şair qəsidəsində onu əsas tutaraq onu təkrarlayır. Ona görə rəvi adlanır ki, رأي (düşüncə) kökündən götürülüb. Qafiyə ilə rəvi hərfini səhv və ya eyniləşdirmək olmaz. Çünki qafiyə hərflərin məcmusundan rəvi isə yalnız əsas samit hərfdən ibarətdir.

وَنَزَعْتُ عَنْ جَدَا كُلِّ جَيْسٍ
رُ الْتِمَاسًا مِنْهُ لَتَعْسَى وَنَكْسِي
طَفَقَتْهَا الْأَيَّامُ تَطْفِيفَ بَحْسٍ
عَلَّ شَرْبُهُ وَوَارِدَ خَمْسٍ

صُنْتُ نَفْسِي عَمَّا يُنْتَسَى نَفْسِي
وَتَمَاسَكْتُ حِينَ زَعَزَعَنِي الدَّهْ
بُلْعٌ مِنْ صُبُلَةِ الْعَيْشِ عِنْدِي
وَبَعِيدٌ مَالَيْنِ وَارِدَ رَفِهِ

[1, s. 18]

Nümunədən görüldüyü kimi (sin) ravi hərfi (cibsi), (nəksi:), (bəhsi), (ximsi) isə qafiyədir. Xəlil və onun tərəfdarları deyirlər ki, bu qətiyyəyə ola bilməz. Kufəli Mufaddal Dabi isə bunu mümkün saymışdır. İqvanın mənası budur: Əgər kəndirin düyünlərindən biri boşalsa, onda onu buraraq bərkidirlər elə buna görə də qafiyələrdən birinin qəsidənin başqa qafiyələrindən məcrinin hərəkələrinə görə fərqlənməsi hadisəsinə əqva, yəni qafiyələr arasında ixtilafın olması deyildir. Azərbaycan ədəbiyyatında dahi Mirzə Ələkbər Sabirdə Ərüzün bu qüsurdan yan keçməmiş və Əkrəm Cəfər öz əsərində belə qeyd edir: "Burada Sabir "yanğın" ilə "məftun" sözlərini qafiyələndirir. Nöqsandır, çünki birində dayaq eşi qalın damaq saiti "ı", ikincisində qalın dodaq saiti "u"dur. Buna ərəb və fars qafiyəşünaslığında "iqva" şəi tövcihin /dayaq sait eşinin/ ixtilafı deyilir. Qafiyənin qüsurlarından sayılır, məşin /II, 8/ eyn/göz. /I, 194/ beyn/beyin sözü təsirlik halında /I, 194/ huri-eyn /III, 132/ Burada da Sabir "eyn" ilə "bərin" sözlərini qafiyələndirib, dayaq eşlərində ixtilafa /ol verib, "ı" və "y" biri sait, biri samit. Qüsurdur, amma bunu qulaq qafiyəsi baxımından qüsurlu saymamalıdır" [3, s. 84].

İKFƏ - arxası üstə fırlanma, çevirmə mənalarını verir. Qısaca belə desək bir qəsidədə ravi hərflərinin bir-birindən fərqlənməsidir. Bu hadisə əksər vaxt tələffüzləri bir-birinə yaxın olan hərflər arasında baş verir [2, s. 168]. Bəzən "İkfa"nı "iqva"ya bənzədənlər də olur. Buna görə də rəvi hərfləri ya da ki, onların hərəkələri bir-birindən, fərqlənərkən şeirdə olan eyib belə adlanır. Fəhrat/Fərhəd. dialektə. 1,190/ Qafiyə elmində "d" səsinə "t" səsilə əvəz etməyə "ikfa" deyilir. İcazəlidir [3, s. 106].

IYTA - Bir qəsidədə bir qafiyənin eyni mənada təkrarlanmasıdır. Məsələn البنت و بنت (məlum qız və qız). Əgər bu sözlər müxtəlif mənalar daşısaydı, onda iyta olmazdı. Məsələn بنت مشهورة و بنت مجهولة (tanınmış qız və tanınmamış qız). Sözlərin biri fel mənəsində, digəri isə ad qruplu mənada işlədilsəydi onda yenə də iyta olmazdı [2, s. 169].

¹²⁵ Bakı Dövlət Universitetinin magistrantı, mamedovaaisa60@gmail.com

Bütün əruzçular qafiyənin necə təkrar olunması barəsində müxtəlif fikirlərə sahibdirlər. Xəlil bu barədə demişdi ki, qafiyə vəzifəsini daşıyan hər bir söz eyni tələffüzlə başqa bir beytin sonunda təkrar olunarsa və qafiyəyə aid amillər bu sözlərin üzərinə düşürsə bu sözlərdə özünü büruzə verirsə, onda onların məna birliyindən və ya fərqindən asılı olmayaraq, bu iytadır.

Əxfəş Səid bin Məsədə iyta haqqında deyir ki, الرجل (məlum kişi) və الرجل (kişilik) mənasında və ya ذهب (getmək) və ذهب (qızıl) mənasında işlənsə bu zaman bu iyta adlanacaq. Mənim fikrimə gəlincə mən də Əl-Əxfəş ilə eyni fikirdəyəm. Lakin Xəlildən başqalarını- Müərrix, Əxfəş, Nadr bir Şumeyl, Cormi və s. gəlincə onlar deyirlər: Əgər sözlərdə məna fərqi varsa, tələffüz fərqi isə yoxdursa, bunu iyta hesab etmirlər. Əgər qafiyəni təyin edən amillər özünü göstərsə onda iytadır. Bununla yanaşı Azərbaycan xalqının qüruru və əruz vəznin şahı adlandırılan Məhəmməd Füzuli də iytadan çox gözəl şəkildə istifadə etmişdir. O, öz həcəz bəhrində yazmış olduğu “*Məni candan usandırdı*” qəzəlində iytadan istifadə etmişdir burada “usanmazmı” sözündən bir ilk beytində bir də son beytində istifadə edib ilk beytdə istifadə etdiyi “usanmaq” kəliməsinin mənası “yorulmaq, bezmək” mənalарını versə də son beytdə istifadə etdiyi “usanmaq” sözü qədim türk dilində ki “us” sözündəndir və “sağalmaq, şəfa tapmaq” mənasını verəcək. Şair şeirin ilk beytində onu canından bezdirən sevgilisinin əziyyət verməkdən bezmədiyini soruşur. Sonuncu beytdə isə sevdanın bir xəstəlik olduğunu və bu xəstəlikdən necə şəfa tapmaq olar və xəstəliyin dərmanını soruşur.

Məni candan usandırdı, cəfadən yar usanmazmı?

Fələklər yandı ahimdən, muradım şəmi yanmazmı?

Füzuli rindü şeydadir, həmişə xəlqə rüsvadır,

Sorun kim, bu nə sevdadır, bu sevdadan usanmazmı?

SİNAD - bel, arxa tərəf, dayaq, sübut, mənbə və s. kimi müxtəlif mənalарı bildirir. Sinadın beş növü var.

1. Təsili sinad - Yəni beytin biri təsili, o birisi isə təsissiz gəlir.
2. Həzvi sinad – rədifdən qabaq gələn hərəkə həzvi sinad adlanır. Əgər damma kəsə ilə gəlsə eyib hesab olunmur.
3. Təvcihli sinad- müqəyyədli ravi hərfindən qabaq fəthənin damma ilə və ya kəsə ilə gəlməsidir. Əgər damma kəsə ilə gəlsə sinad hesab olunmur. Xəlilə görə əgər fəthə kəsə və damma ilə gəlsə, bu sinaddır. Səid bir Müsədə isə bunu sinad hesab etmir. Çünki belə hallar ərəb şərinə çoxdur. Bu, İmrul-Qeysin söylədiyi kimidir [4, s. 154].
4. İşbəli sinad - dəxilin hərəkəsinin dəyişməsidir. Əgər damma kəsə ilə gəlsə bu eyib hesab olunmur. Əgər fəthə bu hərəkətlərdən biri ilə işlənsə onda eyib hesab edilir.
5. Ridfli sinad- beytin birinin ridfli, o birisinin isə ridfsiz gəlməsidir

Sinad sözünün əslisi bu ibarədən götürülmüşdür. Əgər bir şeyi yükləmişsə və ya ona nəşə əlavə eləmişsə, onda ona dayaq qoymalısan. Ya da deyirlər: Filan qəbilə arxalı, dayaq halda döyüşə çıxdı. Yəni onlar müxtəlif bayraqlar altında birləşmiş şəkildə vuruşa çıxdılar. Ancaq onlar ayrı-ayrı qala bilələrdir və bir-birinə bənzəməzlər. Qəsidə də belədir. O heç də adət etdiyimiz qafiyə nizamına və ardıcılığına görə yaradılmamışdır və bu elə əvvəldən də açıq-aydın nəzərə çarpırdı.

TADMIN - qoyma, vermə, daxil etmə, öz fikrini işarə ilə demə və s. kimi mənalарı bildirir. Birinci beytin qafiyəsinin ikinci beytin qafiyəsindən asılı olmasıdır. İlqar Fəhminin qəzəlini nümunə göstərə bilərik [2, s. 168].

Mən ki öz şeirimə бүkdüm

qəmi misra-misra,

Qəm də şeirimlə gəzir

aləmi misra-misra.

Dərdimi bildi təbibim, mənə

bir şeir oxudu,

Sanki çəkdi yarama

məlhəmi misra-misra.

Birinci beytin məna dolğunluğu ikinci beyt olmadan tam olmadığı üçün ona tadmin, yəni, birləşdirmək, daxil etmək adı verilmişdir. Qısaca desək, üç şair ilk beytdə dərdi olduğunu ikinci beytdə isə təbibin onun yarasına mərhəmət çəkdiyini bildirir. Tadminin başqa bir növü vardır ki, burada da birinci beyt tam məna malikdir və təfsirsiz yəni izahsız, izaha ehtiyacı olan cümlələrdən ibarətdir. İkinci beyt bu cümlələri izah edir, yəni birinci beyt ikinci beytin olmasını tələb edir.

İCAZƏ - icazə, razılıq, attestat, diplom, kimi müxtəlif mənalарı var. İkfənin yuxarıda adını çəkdiyimiz növlərindən birinə oxşayır. İkfə bir qəsidədə ravi hərfi ilə tələffüzü ona yaxın olan başqa bir hərfin gəlməsidir. İcazədə isə bu hərflər öz tələffüzlərinə görə bir-birindən uzaq olurlar. Məhz buna görə də onu ikfədən ayıraraq başqa bir ad icazə adı vermişlər ki, ikfə və icazə arasında fərq olsun. Bəxtiyar Vahabzadənin qəzəllərindən birini nümunə kimi göstərə bilərik.

Yatmayıb sübhə qədər yar yolunu gözləsin o,

Ona can – can deyərək canını qurban eləsin.

Düşünüb söyləsin o, incə məqam sözlərini,

Dilini lal eləyib, gər özüənə rəm eləsin.

RƏMƏL - qum, müəllif tərəfindən yazılmamış hər bir hər hansısa bir zarafatyana söz, və s. kimi adlar vermişlər amma əruzçular bu barədə müəyyən bir şey deməmişlər.

TƏHRİD - qurşaq yaratma, qübbə yaratma qısaca desək şərin zərblərinin fərqlənməsidir. Bu əruz elmində özünü göstərir. Məsələn: Mədid bəhrinin zərbində fə'lündən sonra fə'ilün gəlir. Bu bəsit bəhrində də belədir. Təhrid sözü bə'ir əhrad (axsaq dəvə) sözündən götürülmüşdür. Yol gedən vaxt ayağının birini yerə basmayan dəvə belə adlanır. Şərdə də qaydadan

kənara çıxmaq halları nöqsan sayılır və bu nöqsan təhrid adlanır. Alimlər şe'r in eyibləri içərisində "nasb" və "böv" in də adını çəkmişlər.

NASB - qurma, qoyma, təyin etmə, yalan, heykəl, bitki, şitil kimi mənaları var. Onlara görə nasb cüz, şatr və nəhkə uğramayan bütöv şerdə sinadın olmadığı hər bir hissədir. Bu eyib deyildir. Çünki şerdə eyibin olmaması nöqsan sayılmır. Əbul-Fəth ibn Cinni demişdir: Bütöv şerdə bütün qafiyələr heç bir dəyişikliyə uğramadıqda bu nasb adlanır. Elə bil ki, onun kimisi tam, doğru və dolğun şerdə yox idi. Buna görə də onu ayıraraq ayrıca ad vermişlər ki, bu da bu barədə mövcud olan fikrə əksdir.

BOV - O da nasb kimidir. Bu, alimlər tərəfindən müstaqbihsiz sinaddan müstəhsini ayırmaq üçün işlədilən addır.

MÜSTƏQHİB – qəbahətli, kobud, xoşa gəlməyən və s. kimi mənaları verir. Fəthənin damma və kəsə ilə birlikdə işlənməsidir.

MÜSTƏHSİN - gözəl, xoşa gələn, layiqli, istənilən və s. kimi mənaları var. Damma və kəsənin işlədildiyi qafiyədir. Bu da həmçinin eyib hesab olunmur.

MUQADDİR - Göstərilməsi qaçılmaz olan şe'r in eyiblərindən biri də muqaddir (adi qaydada hərəkət etməkdən məhrum olan, iflic olmuş, şikəst, əlil) mənalarını verir. O kamil bəhrinə aiddir. O, şairin kamil bəhrində yazdığı şeirdə birinci əruzdan çıxaraq ikinci əruza, ikinci əruzdan isə birinci əruza keçməsidir.

Nəticə. Bu kitab orta əsrlər şəraitində dərslik tərtib etməyin nümunəsi sayıla bilər. O, özünə qədər həmin mövzuda yazılmış əsərlərdən bir çox üstünlükləri ilə fərqlənir. Bu sahədə Xətib Təbrizidən sonra yazılmış hər bir əsər praktik şəkildə müəyyən dərəcədə alimin fikirlərini "nəzərə alır", onun müddəaları, forma və məzmunu ilə hesablaşır. Bunu təkcə ərəb dilində yazılmış traktatlarda deyil, həm də fars və türk-Azərbaycan dillərində yazılmış əsərlərdə də açıq-aydın görmək olar. Əruzşünaslar və şeir nəzəriyyəçiləri heç də hər dəfə əsərlərini yazarkən Xətib Təbrizin bu traktatına əsaslandıklarını göstərməsələr də, forma və məzmun uyğunluğu, misal gətirilmiş şeir nümunələrinin çoxunun eyniliyi, ifadə tərzinin oxşarlığı və başqa cəhətlər belə bir fikri irəli sürməyə imkan verir. "Kafi..." nin geniş yayılmasına baxmayaraq, orta əsr mənbələrində onun məzmun və forması barəsində demək olar ki, heç bir məlumat verilmir. Əl-Ənbəri, Yaqut əl-Həməvi, al-Yafii və başqaları öz əsərlərində kitabın Xətib Təbrizin qələminə məxsus olduğunu qeyd etməklə kifayətlənmişlər [5, s. 68]. Çox güman ki, onlar əsərin geniş yayıldığını və elm aləmində məşhur olduğunu, əsərin öz adının elə onun məzmunundan xəbər verdiyini nəzərə alaraq bu barədə artıq məlumatı lüzumsuz biliblər. "Kitab əl-kafi fi-l-əruz və-l-qavafi" əsəri aşağıdakı dörd sahəni əhatə edir: 1. Əruz elmi. 2. Qafiyə elmi. 3. Şeirin qüsurları. 4. Şeir yazarkən yaradarkən/ bilməyi vacib olan məsələlər Bədii ifadə vasitələri. Biz bu dəfə Azərbaycan şeir nümunələrindən sitat gətirərək qüsurları haqqında ətraflı danışmaq istədik.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

Ərəb dilli mənbələr:

الديوان "العصر العباسي الجعزي" صنت نفسي عما ينس نفسي
كتاب الكافي في العروض والتوافي للخطيب التبريزي

.1

.2

Azərbaycan dilli mənbələr:

3. Əkrəm Cəfər. Mirzə Ələkbər Sabir şeirinin qafiyə lüğəti. Bakı, 2005.
4. İmrul-Qeysin; divanı.
5. Quliyev T. Anadilli əruz vəznli şeirimizin poetik inkişaf yolu. Bakı, 2011
6. Babayeva Z. Xətib Təbrizi Azərbaycan Mətnşünaslığının ön sözü. Bakı, 2022

İnternet resursları:

7. https://az.wikipedia.org/wiki/X%C9%99tib_T%C9%99brizi

Açar söz: qafiyə, qüsurlar, ədəbiyyat, dilçilik, şeir

Key words: rhyme, flaw, literature, linguistics, poetry

Ключевые слова: рифма, дефект, литература, языкознание, поэзия

Xülasə

Yəhya Əli oğlu Xətib Təbrizi 11-ci əsrin ən böyük ədəbiyyatşünası və dilçilərindən biridir. Onun "əl-Kafi" əsəri və əsərində toxunduğu məqamlar dövrünə qədər ən kamili hesab olunur. "əl-Kafi" əsəri Azərbaycan ədəbiyyatında da əhəmiyyətli yerə sahibdir. "əl-Kafi" əsərində Xətib Təbrizi şeirin qüsurları və qüsurlar kimi görünüb amma qüsurlar olmayan məqamlar haqqında danışmışdır. O, bu qüsurları 8 müxtəlif formalara bölməyə belə ki, onlar iqva, ikfə, iyta, sinad, tadmin, icazə (icarə), rəməl və təhriddən ibarətdir. Hər biri haqqında danışır və ərəb ədəbiyyatından nümunələr ilə izahını verir. Bu nümunələr həm cəhiliyyə dövründə yazılmış ədəbiyyat nümunələrindən həm də islamdan sonra yazılmış ədəbiyyat nümunələrindən ibarətdir. Ötən əsrlərə qədər "əl-Kafi" əsəri "əl-Əzhar" Universitetində dərslik vəsaiti kimi istifadə olunub. Həmçinin bu əsər nəsrədən nəzmə keçirilmişdir ki, tələbələr tərəfindən daha rahatlıqla öyrənilsin. Burada əruz vəznin bəhrləri olduqca geniş şəkildə müqaisəli izahı ilə fərqlənir. Burada Xətib Təbrizi digər əruzşünasların fikri ilə öz fikirlərini müqaisə edir. Elə buna görə də bu kitab "Əruza və qafiyə elminə dair kifayət edən kitab" adlandırılmışdır.

Summary

The son of Yahya Ali, Khatib Tabrizi is considered the greatest literary critic and linguist of the 11th century. His work "al-Kafi" and the points he touched on in his work are considered the most complete up to his time. The work "al-Kafi" has an important place in Azerbaijani literature. In his work "Al-Kafi", Khatib Tabrizi talked about the flaws and moments of the poem that appeared to be flaws but were not flaws. He divides these defects into 8 different forms such as iqwa, ikfa, iyta, sinad, tadmin, permission (ijara), ramal and tahrir. He talks about each one and explains it with examples from Arabic

literature. These examples consist of examples of literature written during Jahiliyyah and examples of narration written after Islam. Until the last centuries, the work "al-Kafi" was used as a textbook in "al-Azhar" University. Also, this work has been translated from prose to verse so that it can be studied more easily by students. Here, the fruits of Aruz Vaz are quite widely distinguished by their comparative explanation. Here, Khatib Tabrizi compares his opinion with the opinion of other scholars. That is why this book is called "the sufficient book on the science of rhyme and rhyme".

Резюме

Хатиб Тебризи, сын Яхьи Али, считается величайшим литературным критиком и лингвистом 11 века. Его труд «Аль-Кафи» и те моменты, которые он затронул в своем труде, считаются наиболее полными для своего времени. Произведение «Аль-Кафи» занимает важное место в азербайджанской литературе. В своей работе «Аль-Кафи» Хатиб Тебризи рассказал о недостатках и моментах стихотворения, которые казались недостатками, но не были недостатками. Он делит эти недостатки на 8 различных форм, таких как иква, икфа, ийта, синад, тадмин, разрешение (иджара), рамал и тахрид. Он рассказывает о каждом из них и объясняет это примерами из арабской литературы. Эти примеры состоят из примеров литературы, написанной во времена джахилии, и примеров повествований, написанных после ислама. До последних столетий труд «Аль-Кафи» использовался в качестве учебника в университете «Аль-Азхар». Кроме того, это произведение было переведено с прозы на стихи, чтобы студентам было легче его изучать. Здесь плоды Аруз Ваз довольно широко выделяются по сравнительному объяснению. Здесь Хатиб Тебризи сравнивает свое мнение с мнением других ученых. Вот почему эту книгу называют «достаточной книгой по науке о рифме и рифме».

RƏYÇİ: dos. S.Abbasova